

VA SYD

samrad@vasyd.se

Yttrande över nytt avloppsreningsverk i Sjölunda i Malmö och nya tillloppsledningar, avgränsningssamråd

Lunds Naturskyddsförening, LNF, vill lämna följande synpunkter.

Miljökonsekvensbeskrivningen, MKB, ska visa vilken påverkan som den nya anläggningen får på miljö, hälsa och natur både under anläggning och drift. Avgränsningssamrådet hålls för att VA SYD ska kunna besluta vilken påverkan som ska tas upp i MKBn, vilken blir en del av VA SYDs ansökan till mark- och miljödomstolen. Samrådsunderlaget tillhör de mest ambitiösa på länge.

MKBn ska innehålla en jämförelse med nollalternativet, dvs. vilken motsvarande påverkan som finns om Källby reningsverk är kvar. LNF konstaterar att nollalternativet endast är skissartat beskrivet och att jämförelser mellan alternativen saknas. Lunds kommun har ännu inte tagit slutlig ställning till om Källby reningsverk ska läggas ner eller inte.

Klimat

Den sökta anläggningen måste i MKBn jämföras med dagens anläggningar vad gäller klimatpåverkan, både under anläggning och drift. Det gäller bl.a. utsläpp av koldioxid från användning av cement, transporter och användning av el.

Underlaget för bedömning av klimatrisker måste vara de senaste. De är framför allt FN:s klimatpanel (senaste rapport IPCC AR6 WG1) men även andra rapporter som har publicerats i år (IEA World Energy Outlook, UNEP Production Gap Report och Emissions Gap Report). Dessa rapporter pekar oroväckande på att utsläppen av växthusgaser fortsätter på en hög nivå åtminstone ett årtionde framåt. Det betyder att den globala medeltemperaturen med stor säkerhet kommer att överskrida 1,5 grader över förindustriell nivå och det redan i mitten av 2030-talet. Det kommer också att vara svårt att hålla ökningen under två grader.

Dessa insikter får stora konsekvenser för alla stora projekt. En MKB måste ta hänsyn till omvärldsfaktorer och bedöma vilken resiliens olika föreslagna alternativ har, dvs kommer ett alternativ att fungera även i en starkt förändrad värld.

Enligt klimatpanelens senaste rapport kan havsnivån komma att höjas med 1-2 m på 100 år och 0,5 m på 50 år om världens länder inte kommer överens om kraftiga utsläpps begränsningar. MKBn behöver inte bara visa konsekvenser av den troligaste utvecklingen utan även konsekvenserna av mindre sannolika havsnivåhöjningar med katastrofalt skadliga följder globalt.

Klimatförändringarna är inte det enda framtida orosmomentet. Även på andra områden är planetens gränser på väg att överskridas. Det räcker inte i riskbedömningar att bara bedöma översvämningrisker och havsnivåhöjningar.

Konsekvenserna i Lund

Det nya verket kommer att uppfylla hårdare krav på utsläpp till vatten och ha en från Lunds horisont, annan utsläppspunkt. Källby reningsverksdammarna kommer inte längre att tillföras något vatten. Hur kommer miljön och naturen i och runt dammarna att påverkas av att vattnet i dammarna inte längre är syresatt, innehåller lägre halter av näringsämnen och är kallare, särskilt vintertid? En redovisning måste göras av den troliga påverkan på de organismer som lever där, i första hand hotade och fridlysta fåglar, kärlväxter, fladdermöss, grodor, fiskar och trollsländor. Som underlag för påverkan räcker det inte med att redovisa de fynd som finns i Artportalen. Där finns det inte några uppgifter om många viktiga artgrupper, uppgifterna är frivilligt lämnade av amatörer samt metoder och tidsintervall för organiserade inventeringar finns inte redovisade där. Endast uppgifterna om fåglar kan betraktas som relativt heltäckande.

Hur kommer populationsutvecklingen hos de olika artgrupperna att påverkas när vattnet i dammarna innehåller mindre näring?

Hur kommer det syrefria vattnet att upplevas av besökare i det naturreservat som omger dammarna, t.ex. i form av besvärande lukt, fler myggor och igenväxning?

Förändringen av bl.a. den biologiska mångfalden kommer sannolikt att bli mest negativ. Vilka kompensationsåtgärder, inkl. förändrad skötsel, kommer att genomföras för att garantera att naturupplevelsorna i naturreservatet inte försämras?

Konsekvenserna längs Höje å

Höje å kommer att få minskade flöden, delvis torrlagda stränder och minskad näringsbelastning. Hur påverkar detta böndernas möjligheter att utnyttja åvattnet för bevattning? Även här behöver påverkan på den biologiska mångfalden redovisas enligt ovan.

Vilken påverkan kommer de förändringar som kan förutses att få på naturen i det blivande naturreservatet Höjeådalen och i nedströms liggande naturreservat, t.ex. Prämlyckan i Lomma? Inga reservat längs Höje å nämns i samrådsunderlaget.

Vilken påverkan kommer förändringen att få på möjligheten att uppfylla kraven i Vattendirektivet, främst gällande minskade näringsämneshalter?

Konsekvenserna av överföringstunneln

Den påverkan som kommer från anläggning och drift av överföringstunneln till Malmö behöver också beskrivas, t.ex. klimatpåverkan, grundvattensänkning, biologisk mångfald och masshantering. I detta fall är nollalternativet nuvarande markanvändning.

På det öppna huset framgick det att ingen avskiljning av nedspolat skräp m.m. kommer att ske vid Källby reningsverk i framtiden. Detta kan innebära att stora mängder skräp, s.k. rens, kan bakas samman med fett, frityroljor m.m. till stora proppar i tunneln. Sådana exempel finns från bl.a. Stockholm och London. LNF anser att VA SYD tar en onödig risk särskilt eftersom tunneln inte är dubblerad. För- och nackdelar med framtida rensavskiljning i Källby bör belysas i MKBn.

Förändrat klimat och hållbarhet

Riskerna för haverier och allvarliga driftsstörningar orsakade av bl.a. förändrat klimat, opålitlig elförsörjning eller andra mer osäkra omvärldsfaktorer måste redovisas inklusive de åtgärder som kommer att vidtas för att minimera dessa risker. Denna redovisning ska baseras på en jämförelse mellan drift av ett eller två reningsverk. LNF tänker särskilt på översvämningar, stopp i tunnlar och huvudledningarna samt nödbräddningar. Vilka konsekvenser får olika sätt att avskilja fosfater på behovet av tillsatskemikalier, kvalitén på det renade vattnet och på restprodukten rötslam? Vilka konsekvenser får olika sätt att hantera slammet på dess innehåll av fosfater och miljögifter samt på möjligheten till en giftfri näringsämnes-cirkulation inkl. kadmium? Blir behovet av extra utrustning, externt tillförd energi m.m. olika, beroende på vilka resthalter av miljögifter m.m. som krävs idag och de skärpningar som kan tänkas i framtiden? Om de båda alternativen, ett eller två reningsverk, skiljer sig åt vad gäller fosforåterföring och slamhantering bör konsekvenserna av skillnaderna beskrivas. Om Lunds kommun har högre ambitioner t.ex. vad gäller slammets innehåll av miljögifter, kan de förverkligas om Källby reningsverk finns kvar? Vilka ökade kostnader kan då förutses? Underlaget bygger på kunskaper om hållbarhet och i driftskedet finns det många intressanta tillämpningar. Även i andra delar av va-försörjningen behöver man sträva efter hållbarhet. Är mer lokal elförsörjning möjlig och vilka konsekvenser får den? Tar det nya reningsverket höjd för konsekvenserna av globala kriser när planetens gränser utmanas? Är en central anläggning mest optimal under sådana omständigheter? Även dessa frågor bör kommenteras i MKBn.

Ekonomi

För varje föreslagen åtgärd ska den sökande enligt miljöbalken bedöma om den är tekniskt möjlig, ekonomiskt rimlig och miljömässigt motiverad. Ekonomin kommenteras inte så noga i underlaget. Dock kan man från underlaget och

dagspressen få fram att investeringen för Sjölunda med tunnel från Lund beräknas kosta 13 700 kr per ansluten person, om industriell verksamhet räknas om till personer. Motsvarande belopp är för ett upprustat reningsverk i Källby 5600 kr per person. Om man ser till själva beloppen, bedöms Sjölunda-alternativet kosta 7400 miljoner medan ett upprustat verk i Lund kostar 650 miljoner enligt den senaste konsultrapporten. Även om många belopp är ungefärliga och kanske inte helt jämförbara, är skillnaderna så pass stora att de måste förklaras. De ska också ställas i relation till den nytta och de risker för bl.a. miljö och natur som de olika alternativen för med sig.

Preliminära slutsatser

LNF noterar att samrådet utgår ifrån att Källbyverket ska läggas ner och att Lunds avloppsvatten ska renas i Malmö. Eftersom slutgiltigt beslut ännu inte har fattats i frågan av kommunens politiker, vill föreningen ändå framföra att LNF med hänsyn till resonemanget i vårt yttrande ställer sig skeptisk till att det ur ett hållbarhetsperspektiv är försvarbart att centralisera reningen av sydvästra Skånes två största städers avloppsvatten i en anläggning. Särskilt då denna anläggning är belägen direkt intill kusten samtidigt som höjda havsnivåer är att vänta inom en snar framtid. Föreningen är också bekymrad över hur naturen och den biologiska mångfalden kring Källbyverket och nedströms längs Höje å kan komma att påverkas när tillförseln av vatten minskas. LNF anser därför att det är viktigt att dessa frågor ska utredas mycket utförligt och att detta redovisas i MKB:n. Om även de kompletterade utredningarna visar att det är bättre ut ett miljö- och hållbarhetsperspektiv att behålla reningsverket i Källby kommer LNF att arbeta för det alternativet.

Övrigt

LNF har inga synpunkter på några Natura 2000-områden eftersom några sådana inte påverkas i Lund. LNF vill ändå påpeka att Natura 2000-området Lommaområdet i figur 4 på sidan 16 är fel angivet. Det består av samma område som Natura 2000-området Lommabukten med tillägg av ett landområde i öster.

För Lunds Naturskyddsförening

Tomas Björnsson, ordförande
Epost: cicero@rtb.se